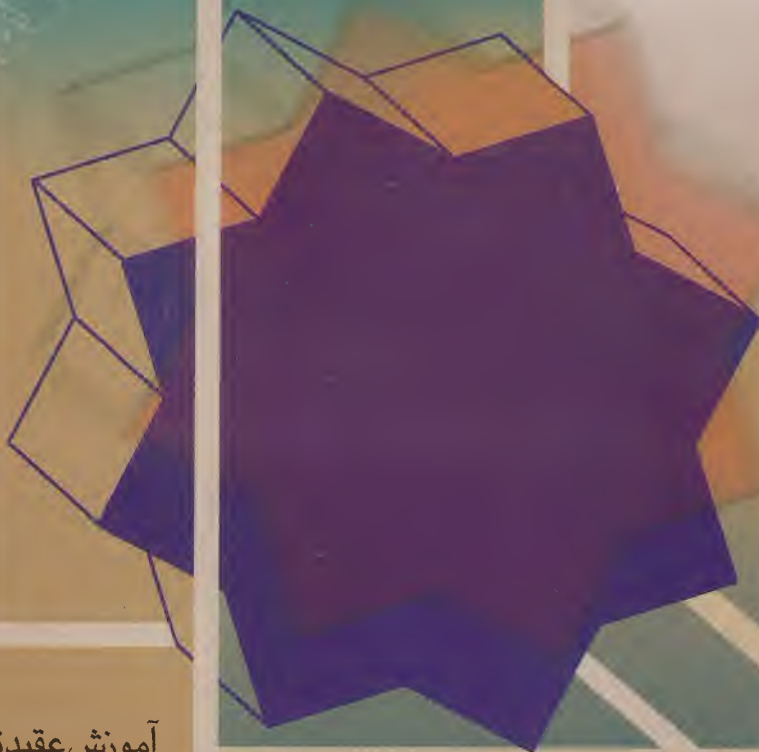

۲۰۳/۳

فقه سازمانی

آموزش عقیدتی سیاسی

انتشارات تحسین

فقه سازمانی

موضوع: فقه

کد: ۲۰۳ / ۳

نویسنده: نعمت ۰۰۰۱ یوسفیان

تهیه کننده: پژوهشکده تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه

ناشر: انتشارات تحسین

لیتوگرافی و چاپ، صحافی: زیتون

حروفچینی و صفحه آرایی: پژوهشکده تحقیقات اسلامی

نوبت چاپ: دوم

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۸۳

تیراژ: ۴۰۰۰

شابک: ۳ - ۳۵ - ۵۸۷۹ - ۹۶۴

به سفارش: اداره آموزش عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه

فهرست

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۵

درس اول: کلیات

جایگاه نیروها در سازمان.....	۱۸
اصول شرافت سربازی.....	۱۹
مشروعیت احکام و مقررات سازمانی.....	۲۰

درس دوم: استخدام

شرایط استخدام.....	۲۴
احکام استخدام.....	۲۵

درس سوم: وجدان کار

نمودهای عملی.....	۳۰
استفتاءات.....	۳۱

درس چهارم: انضباط اداری

نمودهای عملی	۳۶
۱- اطاعت از مافوق	۳۶
۲- رعایت سلسله مراتب	۳۶
۳- اشتغال مستمر	۳۷
۴- حضور در محل خدمت	۳۷
۵- حضور به موقع در محل کار	۳۷
۶- انجام به موقع تعهدات و امور محوله	۳۷
۷- پرهیز از اتلاف وقت	۳۷

درس پنجم: قوانین و مقررات (۱)

قوانین و مقررات دولتی	۳۹
-----------------------------	----

درس ششم: قوانین و مقررات (۲)

قوانین و مقررات سازمانی	۴۳
-------------------------------	----

درس هفتم: بیت المال (۱)

اهتمام به بیت المال	۴۷
استفاده شخصی از بیت المال	۴۹

درس هشتم: بیت المال (۲)

صرفه جویی و اسراف و تبذیر	۵۳
ساعات کار و وقت اداری	۵۴

درس نهم: بیت المال (۳)

غصب و سرقت امکانات بیت المال	۵۹
چگونگی استفاده از امکانات	۶۰
دریافت مزایا	۶۱
کم کاری کارمند دولت	۶۲

درس دهم: ضمان (۱)

موجبات ضمان	۶۵
مهم ترین مصادیق سازمانی ضمان	۶۶
۱- امتناع از انجام وظایف قانونی	۶۶
۲- جعل و تزویر	۶۷
۳- بی احتیاطی یا عدم رعایت نظامات دولتی	۶۷
۴- خیانت در امانت	۶۷
۵- رعایت نکردن مسائل امنیتی	۶۸
۶- استفاده غیر قانونی از امکانات	۶۹

درس یازدهم: ضمان (۲)

۷- قصور و تقصیر	۷۱
احکام مربوط به قصور و تقصیر	۷۲
استفتاءات	۷۳
یک نکته	۷۵

درس دوازدهم: ضمان (۳)

۸- غصب	۷۷
--------	----

۷۷ مفهوم غصب
۷۸ احکام غصب
۷۸ چگونگی پرداخت تاوان
۷۹ ۹- اتلاف
۸۰ یک نکته

درس سیزدهم: احکام معاشرت

۸۴ سلام کردن
۸۴ آداب سلام کردن
۸۴ امر به معروف و نهی از منکر
۸۵ امانتداری
۸۶ قرض دادن

درس چهاردهم: ارتباطات سازمانی (۱)

۸۹ اطاعت از فرماندهی
۹۰ دو نکته
۹۱ رعایت سلسله مراتب
۹۲ صداقت سازمانی

درس پانزدهم: ارتباطات سازمانی (۲)

۹۵ پرهیز از تخلفات سازمانی
۹۶ حفظ اسرار
۹۷ یک نکته
۹۸ پرهیز از گروه گرایی

درس شانزدهم: اخلاق سازمانی (۱)

غیبت	۱۰۱
موارد جواز غیبت	۱۰۳
الف - غیبت از شخص متجاهر به فسق	۱۰۳
ب - غیبت در مقام تظلم	۱۰۴
ج - در هنگام مشورت	۱۰۴
د - نهی از منکر	۱۰۴
حکم شنیدن غیبت	۱۰۵
کفاره غیبت	۱۰۵

درس هفدهم: اخلاق سازمانی (۲)

سخن چینی	۱۰۷
ناسزاگویی	۱۰۸
چاپلوسی	۱۰۸
اذیت و آزار	۱۰۹
منابع و مأخذ	۱۱۱

﴿... مقدمه﴾

منظور از «فقه سازمانی»، آن دسته از احکام فقهی است که چگونگی روابط بین سازمان (یا تشکیلات) و افراد شاغل در آن از یک سو و نحوه برخورد و تعامل کارکنان با همدیگر را از سوی دیگر، بیان می‌دارد.

آشنایی با «فقه سازمانی» برای کارکنان هر سازمانی، ضروری است؛ چرا که آنان را با احکام فقهی سازمان و حیطه کاری خود آگاه می‌سازد تا با دیدی باز و آگاهانه وارد کار شوند. در حدیثی از امیر مؤمنان علیه السلام آمده است:

«يَا كَمِيلُ! مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَ أَنْتَ مُتَحَاجٌّ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ»^۱

ای کمیل! هیچ حرکتی نیست مگر این که نیازمند شناخت آنی.

همچنین افراد هر سازمان باید مسائل مورد نیاز در امور سازمانی خود را یاد بگیرند چنان که حضرت امام علیه السلام در رساله عملی خود می‌فرماید:

مسائلی را که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد واجب است یاد بگیرد.^۲

۱- تحف العقول، ابن شعبه حرّانی، ص ۱۷۱.

۲- توضیح المسائل، امام خمینی علیه السلام، آستان قدس رضوی، مسأله ۱۱.

و چون برخی از مسائل در محل کار، اعم از اداره، کارخانه و... مورد ابتلا قرار می‌گیرد، نیروهای سازمان باید علاوه بر آگاهی کافی از وظایف و اختیارات، قلمرو عملکرد، حیطه مأموریت، ویژگی‌های شغلی، ابزار و امکانات، قوانین و مقررات مربوط به سازمان و مانند اینها، از نظر شرع مقدس درباره این امور نیز اطلاع کافی پیدا کنند. این آگاهی دوجانبه موجب می‌شود که در پرتو رضایت خداوند متعال، منشأ خدمات بیشتر و باکیفیت‌تری گردند.

کتابی که در پیش رو دارید پاره‌ای از احکام مربوط به سازمان را بیان می‌دارد و براساس دیدگاه‌های فقهی حضرت امام علیه السلام تهیه و تدوین گردیده؛ در مواردی از نظرات مقام معظم رهبری دام ظلّه نیز استفاده شده است. امید است که مورد قبول حضرت حق تعالی قرار گیرد و پاسداران عزیز را در شناخت احکام و ویژه سازمانی یاری رساند.

همان‌گونه که در متن مشاهده خواهید کرد، در پاره‌ای از موارد به آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح استناد شده است که اجرای آن برای سازمان‌های نظامی همچون سپاه پاسداران، ارتش جمهوری اسلامی و سایر قوای انتظامی واجب است. چنان که رهبر معظم انقلاب در این باره می‌فرماید:

... نکته آخر در این باب مسألة اجرای کامل آیین‌نامه انضباطی است؛ آیین‌نامه را مو به مو اجرا کنید، هیچ کم نگذارید چون اجرای آیین‌نامه عادت نبوده، مخصوصاً در سپاه چنین عادت و وجود نداشته باشد... اجرای آیین‌نامه انضباطی، واجب و لازم است^۱

مرکز تحقیقات اسلامی

معاونت متون آموزشی و کمک آموزشی

فهرست

قرآن کریم

آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول.

اجوبه الاستفتاءات، آية الله العظمی خامنه‌ای، دارالنبأ - کویت، چاپ اول.

استفتاءات از محضر امام خمینی، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ اول (سال ۱۳۶۶)

اصول کافی، ثقة الاسلام کلینی، اسلامیة.

بحار الانوار، علامه مجلسی، چاپ ایران.

بیت المال در نهج البلاغه، حسین نوری، بنیاد نهج البلاغه.

تحریر الوسیله، امام خمینی رحمته الله علیه، نجف اشرف.

ترمینولوژی حقوق، دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی، گنج دانش، چاپ چهارم (۱۳۶۸).

توضیح المسائل، امام خمینی رحمته الله علیه، آستان قدس رضوی، چاپ دوم (سال ۱۳۷۰).

چند استفتا از امام امت در مسائل جنگ، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ اول (۱۳۶۱).

حدیث ولایت، حضرت آية الله العظمی خامنه‌ای، سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول.

چهل حدیث، امام خمینی رحمته الله علیه، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، چاپ سوم (۱۳۷۲).

حقوق اداری، دکتر منوچهر طباطبائی مؤتمنی، سازمان سمت، چاپ اول (۱۳۷۳).

- حقوق مدنی، دکتر حسن امامی، کتابفروشی اسلامیة، چاپ ششم.
- دوره کامل آشنایی با علوم اسلامی، شهید مطهری، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ اول (۱۳۶۲).
- روزنامه جمهوری اسلامی، (۷۳/۱/۶ و ۷۴/۱/۲۳).
- روزنامه کیهان، (۷۰/۳/۱ و ۵۸/۲/۳).
- سپاه از دیدگاه مقام معظم رهبری، مرکز تحقیقات اسلامی، چاپ دوم.
- ۳۸۰ استفتاء جدید از امام امت، مؤسسه و نشر فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، چاپ اول (۱۴۰۴ ق.).
- صحیفه نور، مجموعه رهنمودهای امام خمینی ره، وزارت ارشاد اسلامی، چاپ اول.
- فرهنگ فارسی عمید، حسن عمید، امیر کبیر.
- فرهنگ معارف اسلامی، دکتر سید جعفر سجادی، کومش.
- فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات مدیریت و سازمان، صغری معینی، وزارت کشاورزی، چاپ اول (۱۳۷۰).
- قانون مجازات اسلامی، هوشنگ ناصرزاده، نشر دیدار، چاپ سوم (۱۳۷۴).
- قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۷۷.
- عروة الوثقی، محمد کاظم یزدی، المكتبة العلمية الاسلامية.
- کتاب المکاسب، شیخ مرتضی انصاری، چاپ سنگی.
- کلمات قصار، امام خمینی ره، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره، چاپ اول.
- لغت‌نامه، علی اکبر دهخدا، دانشگاه تهران.
- مجموعه آثار، شهید مطهری، صدرا، چاپ اول.
- مجموعه استفتاءات جدید، آیه الله مکارم شیرازی، چاپ اول.
- مجموعه کامل قوانین و مقررات جزایی، محمد حسن وطنی، نشر فردوسی، چاپ اول.
- مدیریت امور کارکنان، بابک کاظمی، مرکز آموزش مدیریت دولتی، چاپ اول.
- وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، بیروت.

نمایندگی ولی فقیه
اداره آموزش عقیدتی سیاسی